

Asia: VN/11304/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta. KANE ottaa kantaa lahjoitusten verovähennyskelpoisuuden laajentamiseen, mistä neuvottelukuntaa kuultiin jo hallituksen esitystä valmisteltaessa.

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan mielestä on erittäin tärkeää, että myös yhdistyksille ja säätiöille (myöhemmin järjestöille) osoitettavat lahjoitukset ovat jatkossa verovähennyskelpoisia. Hallituksen esitys on askel oikeaan suuntaan, kun lahjoittamisen kulttuuria kehitetään ja järjestöjen omavaraisuutta vahvistetaan, kuten kansalaisjärjestöstrategia linjaa (Kansalaisjärjestöstrategia 2023–2027: Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämisestä, oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:20). Vähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukon laajentamista on ehdotettu jo 2000-luvun alussa keinona turvata järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vahvistaa niiden autonomiaa (Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä, oikeusministeriön julkaisu 2007:4).

Yksityishenkilöiden ja yhteisöjen rahalahjoitusten vähennyskelpoisuus on oikeudenmukainen ja toimiva keino edistää varainhankinnan edellytyksiä monissa järjestöissä samalla tavalla kuin luvanvaraiset rahankeräykset. Rahankeräyslupa on lahjoittamista harkitsevalle selkeä osoitus siitä, mihin lahjoitus vaikuttaa ja lisää luottamusta lahjoitusvarojen asianmukaiseen käyttöön. Rahalahjoitusten vähennyskelpoisuuden laajentamisen on oltava menettelytavoiltaan yhtä selkeää, jotta sillä on vaikutusta yksityishenkilöiden ja yhteisöjen lahjoitusmotivaatioon ja sitä kautta järjestöjen toimintaedellytysten kehittämiseen. KANE huomauttaa, että järjestöjen kyky tehdä

tuloksellista varainhankintaa vaihtelee. Siksi rahalahjoitusten vähennyskelpoisuuden laajentamisessa on otettava huomioon myös ne järjestöt, joilla ei ole monen vuoden kokemusta tehokkaasta tai tuottavasta varainhankinnasta.

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta vaatii vielä jatkamaan hallituksen esityksen valmistelua ja tarkentamaan sen perusteluja. Vähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukkoa on laajennettava niin, että mukana ovat kaikki järjestöt, jotka haluavat käynnistää ja kehittää varainhankintaansa, ja kaikki niille tehtävät lahjoitukset, mikä on oikeudenmukaista ja yhdenvertaista. Vaikuttaa siltä, että nykyinen esitys rajaisi esimerkiksi kehitysyhteistyöjärjestöjä ja osan sosiaali- ja terveysjärjestöistä saajajoukosta. Järjestöjä ei saa asettaa hallituksen esityksessä perusteetta keskenään epätasa-arvoiseen asemaan. Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan mielestä perusteeksi ei riitä esimerkiksi verokertymän alenema. KANE suosittelee myös, että 5 000 euron enimmäisrajaa yksityishenkilöiden verotuksessa korotettaisiin vielä hallituksen esityksessä, millä voisi olla vaikutusta lahjoitusten määrään.

Oikeus saada vähennyskelpoisia lahjoituksia voisi perustua voimassa olevaan rahankeräyslupaan ilman erillistä Verohallinnon nimeämisprosessia. Poliisihallitus on myöntänyt noin 1 300 rahankeräyslupaa, mikä vastaa reilua prosenttia kaikista järjestöistä olettaen, että valtaosa rahankeräyslupan haltijoista on yhdistyksiä tai säätiöitä, joita on yhdistys- ja säätiörekisterissä yhteensä noin 111 000. Saajajoukosta ei siten vaikuttaisi muodostuvan liian laajaa, mikä nähdään yhtenä ongelmana luonnoksessa hallituksen esitykseksi. Säätiöt ja rahastot ry ottaa lausunnossaan kantaa siihen, ettei rahankeräyslupaa pitäisi edellyttää automaattisesti kaikilta säätiöiltä. KANE toteaa siihen viitaten, että hallituksen esityksessä voisi olla vielä perusteltua tarkastella ehdotusten vaikutuksia oikeushenkilöittäin.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma linjaa, että järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa ylimääräistä sääntelyä kevennetään. Hallituksen ohjelmaan perustuvalla kansalaisjärjestöstrategialla tavoitellaan myös järjestöjen hallinnollisen taakan keventämistä. Nämä tavoitteet perustelevat osaltaan edellä mainittua, rahankeräyslupiin perustuvaa ehdotusta. Lisäksi Poliisihallituksella on valmiit menettelytavat, eikä päällekkäisiä, valvontaan liittyviä käytäntöjä ole tarkoituksenmukaista ottaa käyttöön, jottei järjestöjen hallinnollinen taakka kasvaisi.

Luonnos hallituksen esitykseksi vaikeuttaisi nykyisessä muodossaan varainhankinnan käynnistämistä ja kehittämistä erityisesti taloudeltaan ja toiminnaltaan pienissä järjestöissä, mutta lisäisi hallinnollista taakkaa myös suurissa järjestöissä, koska järjestöt joutuisivat todennäköisesti uudistamaan digitaalisia palvelujaan raportointia varten. Varainhankinnan käynnistäminen ja kehittäminen vaatii resursseja, eivätkä tulokset synny hetkessä, joten uusien investointien tarve voi vähentää järjestöjen valmiuksia aloittaa tai tehdä varainhankintaa ja sitä kautta heikentää uudistuksen hyötyjä.

Lehtonen Mikko

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta - Virpi Dufva,
varapuheenjohtaja, Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE
(järjestöjäsenet)